

Manglende indfrielse af 2015-mål koster milliarder i tabt produktivitet

Uddannelsesniveaueet for danske unge bliver ved med at falde. Færre og færre får en ungdomsuddannelse, og den manglende indfrielse af 2015-målsætningerne koster dyrt i tabt produktivitet. I perioden 2009 til 2015 vil Danmark gå glip af 5,8 mia. kr. pr. år, fordi 2015-målsætningen ikke er opfyldt. Det store tab skyldes, at produktiviteten blandt fuldtidsbeskæftigede med kompetencegivende uddannelser er 1-11 mio. kr. højere, end for personer der kun har en grundskoleuddannelse.

af Privatøkonom **Mie Dalskov**

13. januar 2010

Analysens hovedkonklusioner

- De seneste tal fra Undervisningsministeriet viser, at færre og færre unge får en uddannelse efter folkeskolen. Siden år 2000 er udviklingen gået den gale vej, således at hver femte afgangselev fra folkeskolen i dag ikke får en ungdomsuddannelse.
- Det store efterslæb ifht. 2015-målene svarer til, at 82.000 unge i 26-årsalderen kommer til at stå uden anden uddannelse end folkeskolens afgangsprøve frem til 2015.
- Samlet set står Danmark med et produktivitetstab på 5,8 mia. kr. pr. år. på grund af det lave uddannelsesniveau som følge af den manglende indfrielse af 2015-målsætningen.
- Målt over livet bidrager fuldtidsbeskæftigede med en kompetencegivende uddannelse med 1-11 mio. kr. set i forhold til personer, der kun har en grundskoleuddannelse.

Kontakt

Privatøkonom

Mie Dalskov

Tlf. 33 55 77 20

Mobil 42 42 90 18

md@ae.dk

Presseansvarlig

Janus Breck

Tlf. 33 55 77 25

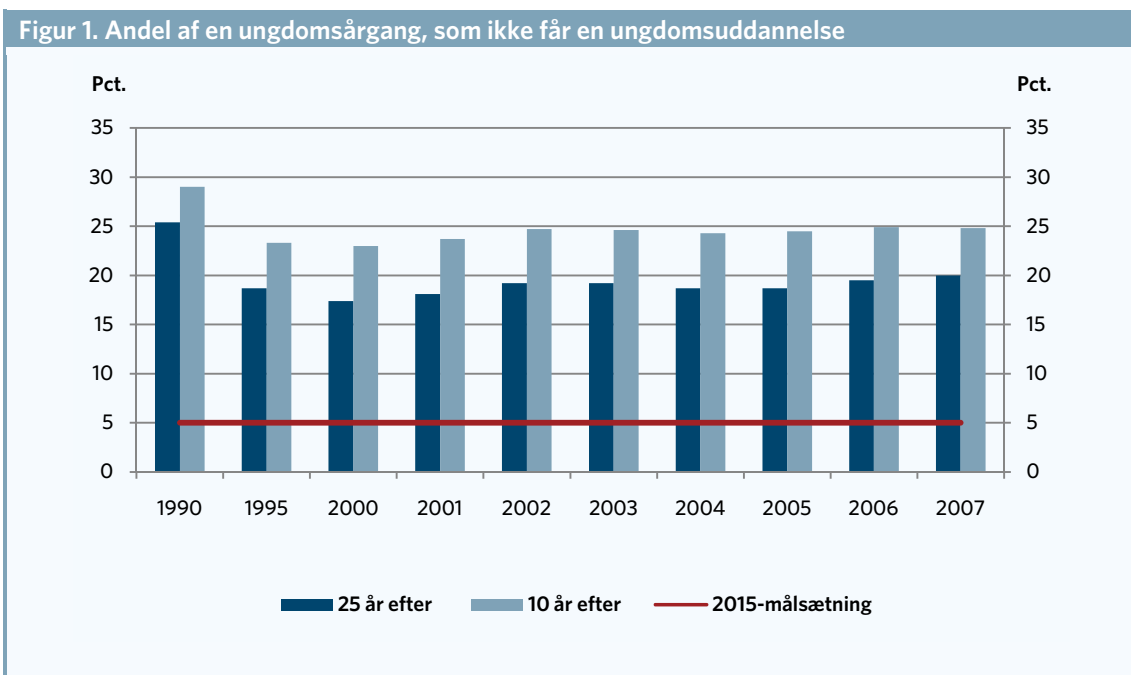
Mobil 40 61 34 38

jb@ae.dk

Færre unge får en uddannelse - 80.000 unge uden uddannelse

De seneste tal fra Undervisningsministeriet viser, at færre og færre unge får en uddannelse efter folkeskolen. Siden år 2000 er udviklingen gået den gale vej, således at hver femte afgangselev fra folkeskolen i dag ikke får en ungdomsuddannelse.

De 20 procent af en årgang, der ikke får en ungdomsuddannelse, er, når man måler på de "unge" som 41-årige, dvs. 25 år efter folkeskolen. Ser man i stedet på uddannelsesniveaet ved overgangen fra ung til voksen, som i normale statistiske og administrative afgrænsninger typisk er 25-års alderen, er det ikke længere en femtedel, men en fjerdedel som ikke får en ungdomsuddannelse. Figur 1 viser forholdet mellem det faktiske uddannelsesniveau for unge, der forlader folkeskolen, og 2015-målsætningen.

Figur: UNI-C statistik og analyse. Profilmodellen december, 2009.

Ifølge 2015-målsætningen skal 95 procent af en ungdomsårgang have en ungdomsuddannelse, men i stedet for at det kun er 5 procent af en årgang, der ikke får en ungdomsuddannelse, så er det reelt 24,8 procent, når der måles på de 26-årige og 20 procent når der måles på de 41-årige. Med andre ord er der et efterslæb på 15 procent for de 41-årige, og målsætningen på de 5 procent svarer således til en forbedring på 75 procent. Hvis den samme procentvise forbedring skal gælde for de 26-årige, er der tale om en målsætning på, at 6,2 procent må stå uden en ungdomsuddannelse¹. Dette ses i tabel 1.

¹ For at kunne beregne det økonomiske tab regnes på de 26-årige, da man her kan måle effekten over flest år i et arbejdsliv. Måler man tabet på 41-årige, risikerer man at undervurdere de økonomiske tab, da antallet af år, hvor uddannelsen giver afkast er mindre end for en 26-årig. Der sker også kun en markant forbedring på 4,5 procent på de 15 år, der går fra 26 til 41-års alderen. Ved at foretage korrektionen af 2015-målene til de 6,1 procent tages der samtidig højde for, at de 26-årige har 15 år mere til at tage en uddannelse.

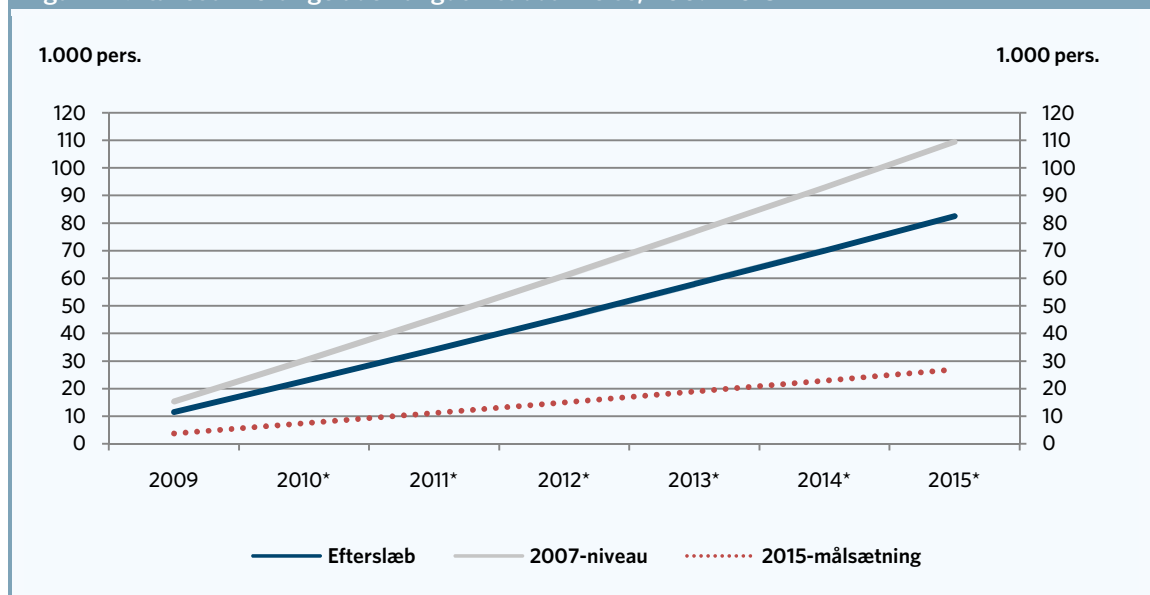
Tabel 1. Andel af årgang uden ungdomsuddannelse, 2007-årgangen

	41-årige	26-årige, hvis samme målsætning som for 41-årige
	Andele af årgang, pct.	
2007-niveau	20,0	24,8
2015- Målsætning	5,0	6,2
Efterslæb	15,0	18,6
Nødvendig forbedring, pct.	75,0	75,0

Anm.: Tabellen viser andelen af en ungdomsårgang, der står uden ungdomsuddannelse, når der ses på de 41-årige (25 år efter folkeskolen). Tredje kolonne viser, hvad kravene ville være for de 26-årige, hvis samme målsætning skulle gælde for dem som for de 41-årige.
Kilde: AE på baggrund af tal fra UNI-C og Danmarks Statistik. Profilmodellen december, 2009.

Efterslæb koster milliarder i tabt produktivitet

Efterslæbet på de knap 19 procent ifht. målsætningen svarer til, at 82.000 unge i 26-års alderen kommer til at stå uden anden uddannelse end folkeskolens afgangsprøve frem til 2015. Hvis 2015-målene var indfriet for 2009-årgangen, havde kun 27.000 stået uden ungdomsuddannelse. Dette ses i figur 2.

Figur 2. Antallet af 26-årige uden ungdomsuddannelse, 2009-2015

Anm.: Beregningerne viser hvor mange 26-årige, der hvert år står uden ungdomsuddannelse. Efterslæbet er beregnet ud fra den procentvise forbedring målsætningen kræver for de 41-årige, og de faktiske tal for 26-årige. Se tabel 1.

Kilde: AE på baggrund af tal fra UNI-C og Statistikbanken (PROG7A09 samt BEF5)

Det store antal unge, der dropper ud af uddannelsessystemet frem mod 2015, er skyld i, at Danmark går glip af velstand og produktivitet. Ud fra AEs beregninger på livsværditilvæksten frem til pensionsalderen kan det økonomiske tab gøres op.

Livsværdien er i det følgende beregnet som summen af markedsindkomst fratrukket omkostninger til uddannelse. Livsværditilvæksten måler så at sige den værditilvækst, som de unge bidrager med over livet frem til pensionsalderen.

I gennemsnit vil 26-årige med kompetencegivende uddannelse bidrage med 10-20 mio. kr. frem til 65-årsalderen. Dette giver en mertilvækst over livet på 3-13 mio. kr. set i uforhold til ufaglærte.

Livsværditilvæksten vil være påvirket af forskelle i ledighedsrisiko, arbejdstid og lønniveau for de enkelte uddannelser, når der ses på de gennemsnitlige effekter. Derfor er livsværditilvæksten også beregnet for fuldtidsbeskæftigede, der viser den rene effekt på produktiviteten.

I tabel 2 ses at der er store produktivetsmæssige gevinster af uddannelse. Selv når der er rensset for forskelle i arbejdstid og fravær fra arbejdsmarkedet, er livsværditilvæksten betydelig højere for personer med kompetencegivende uddannelse end for ufaglærte. Merværditilvæksten for fuldtidsbeskæftigede ligger på 1-11 mio. kr.

Tabel 2. Livsværditilvækst fordelt på uddannelsesniveau

	Livsværditilvækst		Merværditilvækst ifht. ufaglærte	
	Alle	Fuldtidsbeskæftigede	Alle	Fuldtidsbeskæftigede
	Mio. kr.			
Ufaglært	7,4	13,4	-	-
Erhvervsuddannelse	10,2	14,2	2,9	0,8
Alle videregående udd. (simpel gns.)	15,3	19,3	7,9	5,9
Kort videregående	12,7	16,2	5,3	2,9
Mellemlang videregående	13,1	17,0	5,7	3,7
Lang videregående	20,1	24,7	12,8	11,4

Anm.: Tabellen viser livsværditilvæksten, dvs. summen af markedsindkomst fratrukket omkostninger til uddannelse over livet målt fra voksenlivet og frem, dvs. fra 26-65 år. Livsværditilvæksten for ufaglærte dækker kun personer med uddannelse på folkeskoleniveau.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata (2007).

Hver eneste 26-årige uden uddannelse frem mod 2015 betyder med andre ord, at Danmark kommer til at gå glip af millioner i tabt produktivitet. Hvis det antages, at de 82.000 unge havde fået en ungdomsuddannelse og ad den vej opnået en erhvervsuddannelse eller en videregående uddannelse, så havde samfundet høstet produktivetsgevinst i milliardklassen. Ud fra den faktiske uddannelsesfordeling blandt de 26-årige² bidrager hver person med en kompetencegivende uddannelse i gennemsnit med 2,8 mio. kr. over livet fra det 26. til det 65. leveår. Samlet set giver efterslæbet på 82.000 unge uden uddannelse et produktivitetstab på 227 mia. kr. over livet eller 5,8 mia. kr. pr. år.

Tabel 3. Tab af produktivitet grundet uddannelsesefterslæb

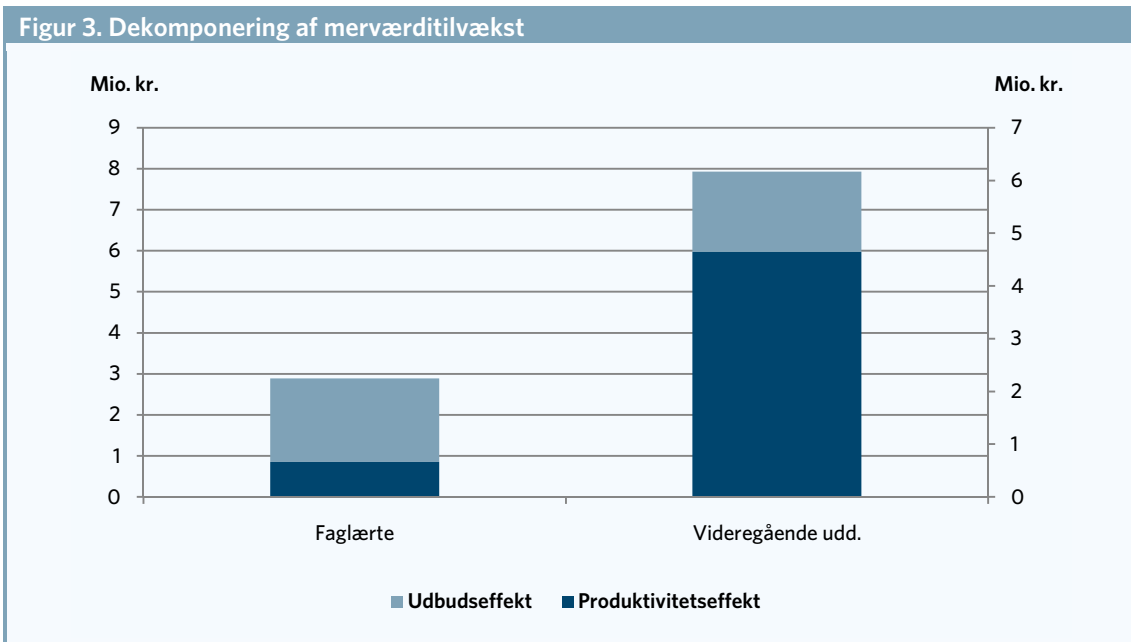
	Mia. kr.
Tab pr. år	5,8
Samlet tab (26-65 år)	227,2

Anm.: Tabellen viser produktivitetstab over livet fra det 26. til det 65. leveår ved, at 82.000 unge frem mod 2015 ikke får en ungdomsuddannelse grundet efterslæb ifht. 2015-målsætningen i perioden 2009-2015. Det antages, at alle de 82.000 unge alternativt kunne have fået en kompetencegivende uddannelse, der svarer til den nuværende uddannelsesfordeling blandt de 26-årige i 2007.
Kilde: AE på baggrund af tal fra UNI-C og Danmarks Statistiks registerdata (2007).

Figur 3 viser en dekomponering af merværditilvæksten fra tabel 2. Merværditilvæksten ved en faglig uddannelse er på 2,9 mio. kr. målt fra 26-års alderen til 65-års alderen. Heraf stammer de 0,8 mio. kr. fra en produktivitetseffekt, dvs. højere løn som følge af øget produktivitet, mens den resterende gevinst på 2,0 mio. kr. kommer af, at faglærte har en markant bedre arbejdsmarkedstilknnytning end ufaglærte.

² UNI-C Profilmødelen. December 2006.

Personer med videregående uddannelser bidrager i gennemsnit med 7,9 mio. kr. mere i livsværditilvækst end ufaglærte. Heraf stammer de 6,0 mio. kr. fra ren produktivitetsevinst, mens 2,0 mio. kr. af den samlede gevinst kommer af bedre arbejdsmarkedstilknytning.

Anm.: Figuren dekomponerer den samlede merværditilvækst for faglærte og personer med videregående uddannelser set i forhold til ufaglærte (se tabel 2). Produktivitetsevinsten er fundet ved at beregne livsværditilvæksten for personer i fuldtidsbeskæftigelse, og dernæst beregne gevinsten for uddannelserne ifht. ufaglærte. Udbudseffekten er regnet residualt som forskellen mellem produktivitetsevinsten og den gennemsnitlige effekt. Kilde: AE på baggrund af tal fra UNI-C og Danmarks Statistiks registerdata (2007).

Løsning kendes - handling efterlyses

Ikke nok med at uddannelse bidrager til øget velstand. Tidligere beregninger fra AE har vist, at der er store gevinster af uddannelse både for den enkelte dansker og for statens finanser. Den disponible indkomst målt over et helt liv er i gennemsnit 4 mio. kr. højere for en person med en kompetencegivende uddannelse set i forhold til en ufaglært, og målt på de offentlige finanser bidrager uddannede med 2-9 mio. kr. over et liv, mens en ufaglært bidrager med 100.000 kr., når der ses på skatter fratrukket overførsler og uddannelsesomkostninger. Uanset hvordan effekterne af uddannelse måles, er det en guld-randet investering for samfundet.

Analysen viser, at Danmark går glip af milliarder i tabt velstand, fordi det går den gale vej med uddannelsesniveaet. Hver fjerde 26-årig kommer i dag ikke videre i uddannelsessystemet efter folkeskolen, og dermed står flere tusinde unge hvert år overfor et arbejdsliv som ufaglært uden uddannelsesmæssige kompetencer. Tallene i denne analyse dokumenterer, at selv når der er taget højde forskelle i arbejdstid og arbejdsmarkedstilknytning, så er værditilvæksten for uddannede langt større end for ufaglærte. Produktiviteten er dermed langt større for uddannede end for ufaglærte, og derfor koster det dyrt for Danmarks vækst, at 2015-målene ikke er indfriet.

Produktivitet og arbejdsudbud bliver alfa og omega på fremtidens arbejdsmarked. Allerede nu viser prognoser, at arbejdsmarkedet i 2019 ikke har brug for alle de ufaglærte, der er til rådighed. Omvendt bliver der en markant mangel på personer med kompetencegivende uddannelser. Flere end 150.000 med en erhvervsfaglig eller videregående uddannelse vil mangle. Seneste har en rapport fra Økonomi og Erhvervsministeriet påpeget, at det står sløjt til med produktiviteten i Danmark. Som denne analyse viser, er uddannelse en helt central nøgle til at sikre øget produktivitet og velstand. Netop derfor er det ærgerligt, at regeringen blot lader stå til.